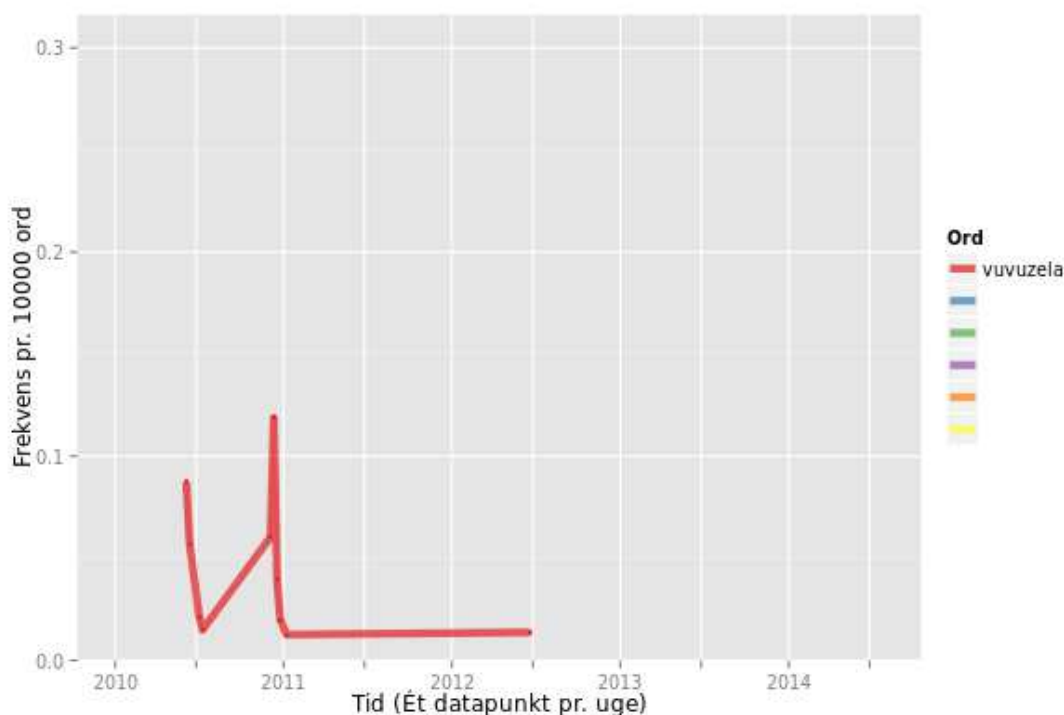

Normcore, spornoseksuel og sorgsnylter – ord og udtryk fra året der gik. Dansk Sprognævns nyordsliste 2014

Af Margrethe Heidemann Andersen, Pia Jarvad og Jørgen Nørby Jensen

”Årets ord” er en genre som begyndte at dukke op for knap ti år siden. Sprogtidsskriftet Mål & Mæle lagde for med *ommer* for 2006; for 2007 blev det *klimaministerium* og *varme hænder*, og for 2008 kårede bladet *Udlændingesservice* og *Ritts billige boliger*. Året efter kom radioprogrammet *Sproglaboratoriet* med på idéen og udnævnte i lighed med Mål og Mæle *lømmelpakke* til årets ord for 2009. (Ordet kan dog spores til 2000. Se: <http://www.dsn.dk/noid/?q=lømmelpakke>). I 2010 vandt *vuvuzela* og *askeramt* i de to kåringer, og i 2011 var det *arabisk forår* der løb af med sejren. For 2012 kårede Mål & Mæle *akutjob*, mens radioens favorit var *stenalderkost*. Samme år nævnte The Oxford Dictionary forkortelsen *YOLO* (’you only live once’ – ’du lever kun en gang’) blandt årets ord i engelsk – en forkortelse som i de senere år også er blevet udbredt i dansk, især på de sociale medier, og ofte brugt som hashtag (#yolo). Og sidste år udnævnte ordbogen *selfie* til ”word of the year”. Også dette ord vandt hurtigt indpas i dansk (se: <http://www.dsn.dk/noid?q=selfie>). Sproglaboratoriet kårede endvidere ordet *undskyld*, som dog ikke kan siges at være nyt. Kåringen må skyldes historien om Lars Løkke Rasmussens beklagelser af sin adfærd i forbindelse med førsteklases flyrejser, luksusforbrug og jakkesæt mv.

At årets ord ikke nødvendigvis bliver en integreret del af ordforrådet, dokumenteres af nedenstående graf. Her kan man se avisernes brug af ordet *vuvuzela* i de seneste ca. 5 år:

Ordet toppe i slutningen af 2010 (med kåringen af årets ord!) og bruges derefter stort set ikke. Men ordet siger selvfølgelig stadig noget om hvad vi var optaget af i 2010.

Også i år udsender Sprognævnet en liste med årets ord og udtryk. Listen indeholder både ord der er opstået i 2014, og ord der er ældre, men som på den ene eller anden måde karakteriserer året der snart er gået. Visse af ordene på listen har allerede fået en sådan udbredelse i almensproget at de er blevet indlemmet i Sprognævnets nyordsordbog *Nye ord i dansk 1955 til i dag* (www.dsn.dk/noid). Andre vil måske blive det med tiden, og andre igen kan være forsvundet fra sproget igen om kort tid. Men det kan man selvfølgelig ikke vide på forhånd. Jo tættere man er på den periode man beskriver, jo sværere er det at vurdere hvilke ord der får en varig plads i sproget, og hvilke ord der hurtigt forsvinder igen. Derfor er vi også lidt tilbageholdende med at optage helt nye ord i *Nye ord i dansk 1955 til i dag*. Et ord skal som hovedregel have overlevet nogle år inden det bliver taget med i ordbogen. De ord der er nævnt på listen, er kun et lille udpluk af tilvæksten af nye ord, og de giver blot nogle smagsprøver på udviklingen.

Ordene på listen kommer fra mange forskellige områder, og de afspejler forskellige sider af samfundsudviklingen. Vi har udvalgt ord som har en kulturel, samfundsmæssig eller historisk betydning, fx *normcore*, *nytteindsats* (jf. *nyttejob* <http://www.dsn.dk/noid/?q=nyttejob>) og *skraldetragt*. Det sidstnævnte lægger sig også til fænomenet *nudging* ('det at fremme en bestemt adfærd'. Se: <http://www.dsn.dk/noid/?q=nudging>). Med i årets liste er flere nye ord om slankekur og sund livsstil: *LCHQ*, *LCHF* og *selftracker*. Sociale medier som Facebook, Twitter og Instagram er for længst blevet en stor del af mange menneskers hverdag, og det har naturligvis også smittet af på årets liste (*likehunter*, *sorgsnylter*, *ussie*). Vi har også valgt ord som viser noget interessant rent orddannelsesmæssigt (fx *spornoseksuel*) eller betydningsmæssigt (fx *smartur*, hvor *smart* har betydningen 'intelligent', jf. *smarttelefon*, *smarkort*), og ord som peger fremad ved endnu ikke at have lagt sig fast på en dansk eller en engelsk form, fx *følger/follower*, *bikinibro/bikinibridge*. Der er desuden taget ord med som knytter sig til enkeltbegivenheder i årets løb.

Som noget nyt har vi i år samarbejdet med vores kollegaer i Norge og Sverige, hvor der også udarbejdes lister over nye ord. Det betyder at man kan se om et nyt dansk ord har et modsvar på norsk og svensk. Derved er det muligt at se forskelle og ligheder i de tre nordiske sprogs udviklinger, både i orddannelsen og ordimporten fra især engelsk, og se de parallelle udviklinger og særudviklinger der sker i samfundets forandring. I den norske og svenske liste er ordene fra de andre sprog også indført. Den norske liste ligger her: <http://www.språkrådet.no/Toppmeny/Aktuelt/Arets-ord/>. Og den svenske, som publiceres 29.12., kan ses her: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/nyord/nyordslistor.html>.

På den nedenstående liste er de enkelte ord markeret med fed skrift, årstallet for ældste tilgængelige belæg er oplyst i parentes, og herefter følger en betydningsangivelse. Det nævnes endvidere hvis der findes norske eller svenske modsvarigheder. Og der er desuden linket til de ord der allerede kan slås op i *Nye Ord i Dansk 1955 til i dag*.

bikinibro, bikinibridge (2014) 'skønhedsideal hvor piger stræber efter at være så tynde at bikinitrusserne kun hviler på hoftebenene således at der dannes et mellemrum mellem bikinien og den nedre del af maven'. Efter engelsk *bikini bridge*. Norsk og svensk *bikinibro*.

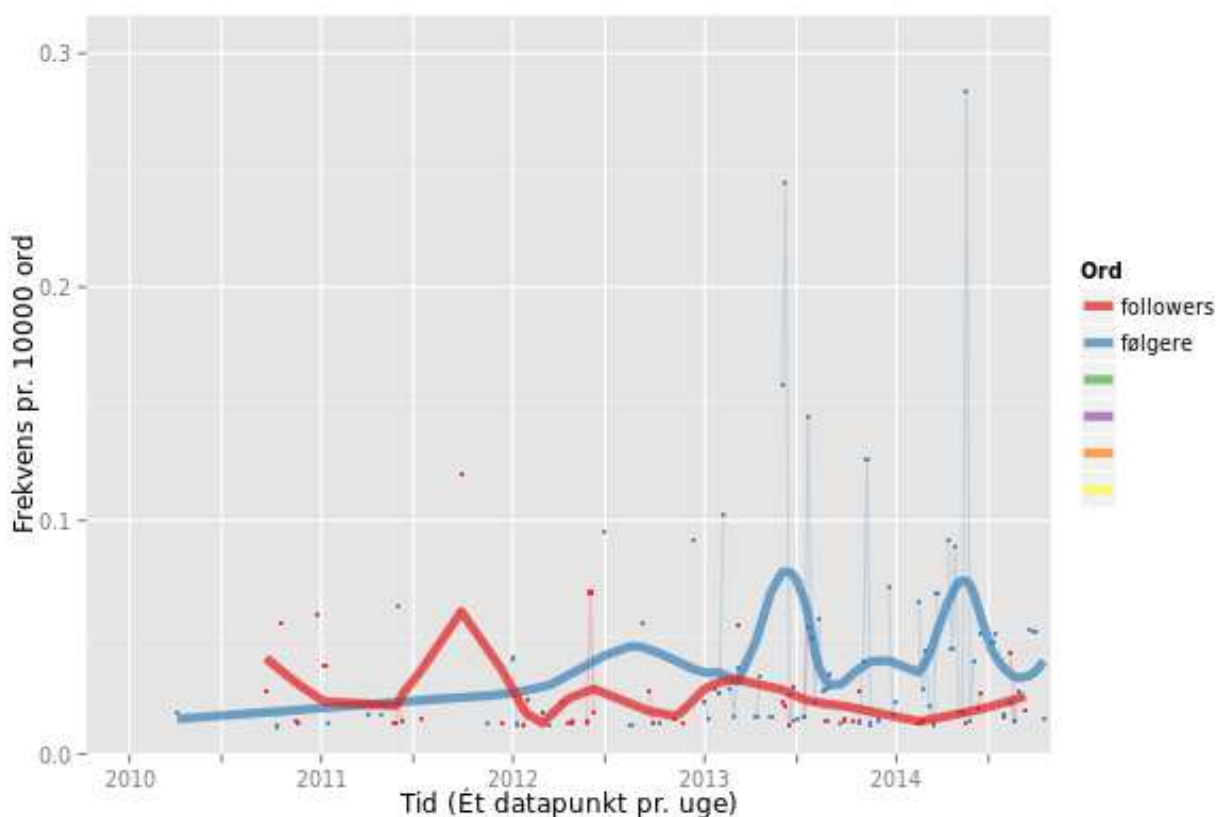
DILF, dilf (2011; en vis øget brug i 2014) 'far som sexsymbol', 'seksuelt attraktiv far'. Efter engelsk *DILF* 'Dad I'd like to fuck', 'en far som jeg gerne ville kneppe'. Dannet til *MILF, milf* (se: <http://www.dsn.dk/noid/?q=milf>). Jf. *spornoseksualitet, spornoseksuel*.

dommerspray (2014) 'spray som fodbolddommere bruger ved frispark for at markere hvor modstanderholdets forsvarsspillere må stå'. Det samme som *frisparksspray*. Norsk *dommerspray/dommarspray*. Svensk *domarsprej, frisparkssprej* og *VM-sprej*.

frisparksspray (2008; øget brug i 2014 i forbindelse med VM i fodbold). Det samme som *dommerspray*. Norsk *dommerspray/dommarspray*. Svensk *domarsprej, frisparkssprej* og *VM-sprej*.

følger, follower (2009; en vis øget brug i 2014) 'person der følger en kendt persons opdateringer på de sociale medier'. Efter engelsk *follower*. Norsk *følger, follower*. Svensk *följare*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=follower>

Konkurrencen mellem formerne *followers* og *følgere* i aviserne ses her:

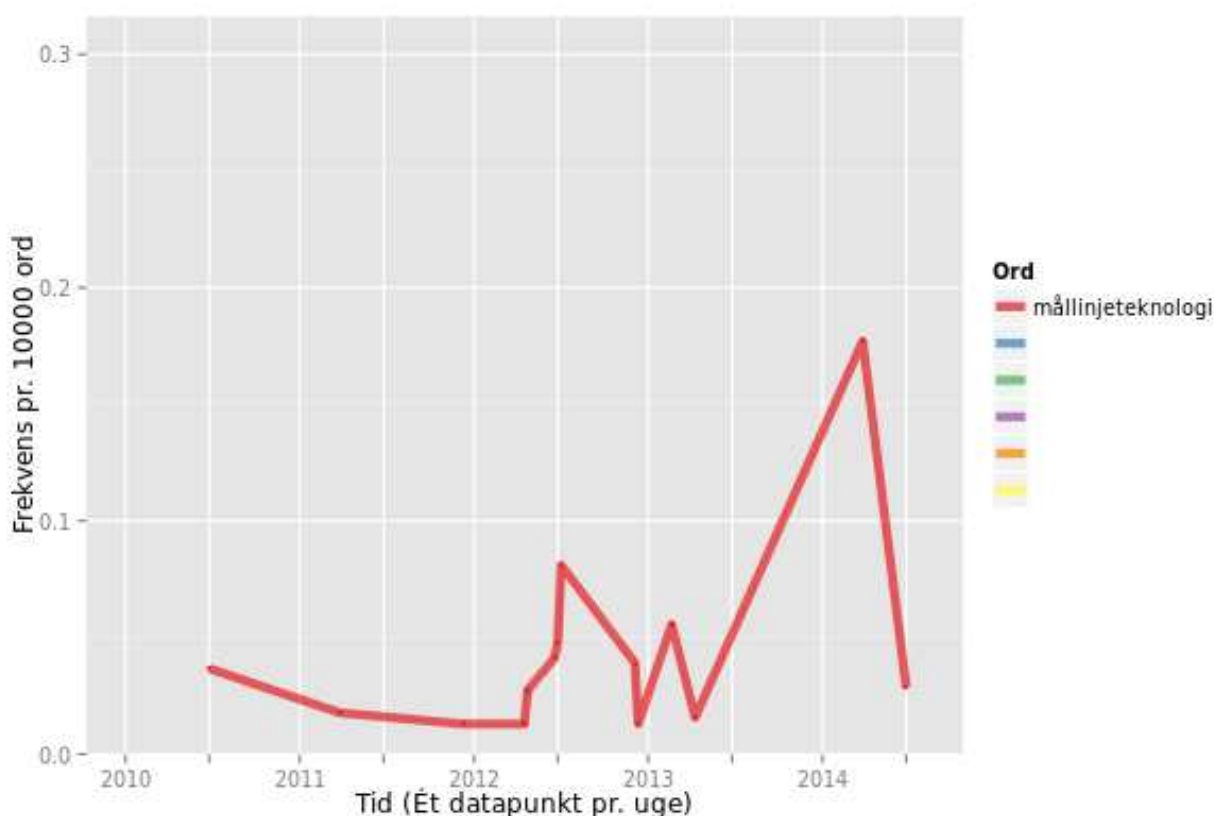
LCHQ (2012; øget brug i 2014) 'slankekur med lavt kulhydratindtag af høj kvalitet'. Forkortelse for *Low Carb High Quality*. Norsk og svensk *LCHQ*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=LCHQ>

LCHF (2010; øget brug i 2014) 'slankekur med lavt kulhydratindtag og højt fedtindhold'. Forkortelse for *Low Carb High Fat*. Norsk og Svensk *LCHF*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=LCHF>

likehunter (2012; en vis øget brug i 2014) 'person der skriver statusopdateringer el. lægger billeder mv. på Facebook (el. et andet socialt medium), udelukkende med det formål at andre skal synes godt om det'. Efter engelsk *likehunter*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=likehunter>. Jf. *like* (se: <http://www.dsn.dk/noid/?q=like>).

mållinjeteknologi (2005; øget brug i 2014 i forbindelse med VM i fodbold) 'teknologi der bruges til at afgøre om bolden har passeret målstregen'. Svensk *mållinjeteknologi*.

At ordet *mållinjeteknologi* fik sit gennembrud (og måske toppede) under sommerens VM i fodbold, understøttes af denne graf:

normcore (2014) 'mode der går ud på at være så almindelig som muligt'. Efter engelsk *normcore*, af *norm* + (*hard*)*core*. Ordet er dannet af det amerikanske trendbureau K-Hole. Norsk *normcore*. Svensk *normcore*.

nytteindsats (2013; en vis øget brug i 2014) 'arbejde som en kontanthjælpsmodtager skal udføre for at få udbetalt kontanthjælp'. Ordet er brugt i forbindelse med den reform af kontanthjælpssystemet som trådte i kraft 1.1.2014. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=nytteindsats>

næse til hale (2008; en vis øget brug i 2014) 'madlavningsfilosofi hvor man anvender hele dyret fra næse til hale'. Efter engelsk *nose to tail*. Norsk *nese-til-hale*. Svensk *nos till svans*.

parkere bussen (2009; en vis øget brug i 2014) 'spille meget defensivt med stort set alle forsvarsspillere foran eget mål'. Norsk *parkere bussen*. Svensk *parkera bussen*. Slå ordet op her: [http://www.dsn.dk/noid/?q=parkere bussen](http://www.dsn.dk/noid/?q=parkere+bussen)

paraplyrevolution (2014) 'demonstrationer mod myndighederne i Hong Kong hvor demonstranterne brugte paraplyer som beskyttelse mod peberspray og tåregas'. Norsk *paraplyrevolusjon*. Svensk *paraplyrevolution*.

selfiepind, selfiestick, selfiestang (2014) 'pind eller stang der kan anvendes når man skal tage selfies'. Efter engelsk *selfie stick*. Norsk *selfiestang*. Svensk *selfiepinne*.

selftracker (2011; øget brug i 2014) 'person eller genstand der indsamler data om kost, motion osv.'. Efter engelsk *selftracker*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=selftracker>

shitstorm (2010, øget brug i 2014): 'stor, negativ opmærksomhed', især på de sociale medier. Fra engelsk *shitstorm*. Norsk *shitstorm*. Svensk *shitstorm* (sjældent). Den forsvenskede form *skitstorm* er mere almindelig.

Ordet blev særlig udbredt i efteråret 2014. Her vurderede Højesteret at *Jensens Fiskerestaurant* i Sæby skulle betale 200.000 kr. til *Jensen's Bøfhus* for at have krænket bøfhusets varemærkerettigheder. Mange fandt afgørelsen urimelig, og efterfølgende blev *Jensen's Bøfhus* udsat for en regulær *shitstorm* på de sociale medier. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=shitstorm>

skraldetragt (2014, med sporadisk brug fra 2011) 'skraldespand med stor åbning som er placeret i en bils vindueshøjde'.

smartur (2012) 'armbåndsur med avancerede funktioner som fx kamera, telefon og trykfølsom skærm'. Ordet lægger sig til andre ord med *smart* som førsteled i betydningen 'intelligent', fx *smartboard*, *smartcard*, *smarkort*, *smarttelefon* mv. (jf. www.dsn.dk/noid). Efter engelsk *smartwatch*. I norsk og svensk er *smart-* også produktivt, norsk *smarklokke*, svensk *smarklocka*, *smark klocka*, mens *smartur* er sjældent. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=smartur>

sorgsnylter (2014) 'person som opretter en mindeside på Facebook for en afdød uden at have nogen tilknytning til vedkommende'. Ordet er dannet af Lisbeth Klastrup, lektor ved IT-Universitetet i København. I svensk forekommer *sorgsnyltare*, men dog sjældent.

spornoseksualitet (2014) 'mandlig livsstil der kombinerer metroseksualitet, sport og porno'. Efter engelsk *spornosexuality*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=spornoseksualitet>

spornoseksuel (2014) 'som udøver/dyrker spornoseksualitet'. Efter engelsk *spornosexual*. Ordet er dannet af den britiske journalist og forfatter Mark Simpson, der også dannede ordet *metroseksuel*. Norsk *spornoseksuell*. Slå ordet op her: <http://www.dsn.dk/noid/?q=spornoseksuel>

syrienkriger, syrienskriger (2013; øget brug i 2014) 'person som tager til Syrien for at deltage i borgerkrigen'. Norsk *fremmedkriger/framandkrigar* og *syriafarer/syriafarar*. Svensk *syrienfarare*.

trolle, trolde (2010; en vis øget brug i 2014) 'med overlæg genere andre personer på nettet'. Efter engelsk *troll*. Norsk *trolle*. Svensk *trolla*. Slå ordet op her: <http://noid.dsn.dk/noid/?q=trolle>

tys-tys-kilde (2014) 'hemmelig kilde'. Ordet blev udbredt i forbindelse med den såkaldte Se & Hør-sag. Her blev det afsløret at en it-specialist igennem en længere periode havde lækket personfølsomme data om kendte personer til ugebladet Se & Hør.

ussie, usie (2013; en vis øget brug i 2014) 'selfie med to eller flere personer'. Fra engelsk *ussie*. Dannet til *selfie* (se: <http://www.dsn.dk/noid?q=selfie>). Svensk *usie*.

vejkantsby (2014) 'affolket landsby hvor husene typisk ligger helt ud til en trafikeret vej'. Ordet er lanceret i en rapport fra Dansk Byplanlaboratorium.

YOLO, yolo (2012; øget brug i 2014) 'det at leve livet som om hvert øjeblik var det sidste' Jf. *carpe diem* (se: [http://noid.dsn.dk/noid/?q=carpe diem](http://noid.dsn.dk/noid/?q=carpe%20diem)). Efter engelsk *yolo* 'you only live once', som Oxford English Dictionary kårede til at være blandt "årets ord" i 2012. Hertil også verbet at *yoloe*. Norsk *yolo* og *yoloe*. Svensk *yolo* og *yoloa*.

Af andre ord og udtryk der har været brugt meget i 2014, men som ikke nødvendigvis er opstået i år, kan nævnes *angrebsmanual*, *Black Friday*, *deleøkonomi*, *den store orm* (om ebola), *dimensionering*, *dimensioneringsplan*, *ebola*, *5:2-kuren*, *flow-tv*, *girafgate*, *guerilla gardening*, *hverdagssexisme*, *inklusion*, *inklusionspædagogik*, *Islamisk Stat*, *konkurrencestat*, *like*, *madspild*, *nødløgn*, *office gardening*, *pengeklub*, *photobomb/fotobombe*, *pjække-sms*, *Regnbuepladsen* (nyt navn til adressen Rådhuspladsen 77-79 i København), *skolereform*, *supermotionist*, *troll*, *understøttende undervisning*, *velfærdsturisme* ...